

ยุทธศาสตร์โคนม

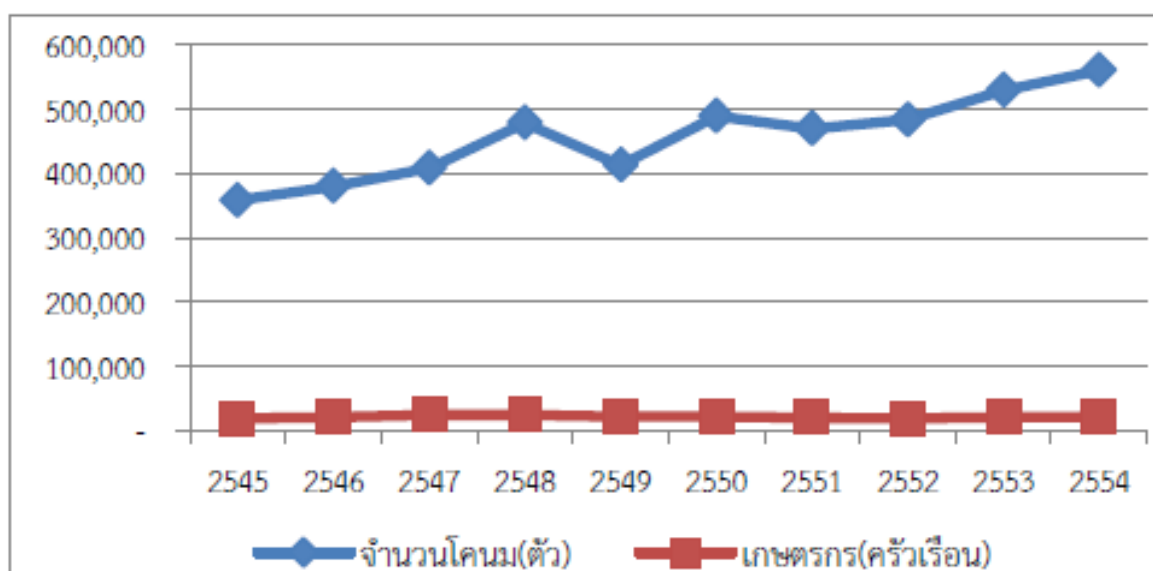
1. สถานการณ์และแนวโน้มด้านการเลี้ยงโคนม

สถานการณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง 7 จังหวัด ประกอบด้วย ตรัง, พัทลุง, สงขลา, สตูล, ยะลา, ปัตตานี และนราธิวาส มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัด ตรัง 37,039 ราย, พัทลุง 51,925 ราย, สตูล 14,778 ราย ยะลา 36,523 ราย, ปัตตานี 29,493 ราย, นราธิวาส 30,172 ราย และสงขลา 48,348 ราย รวมทั้งหมดจำนวน 248,278 ราย เมื่อพิจารณาด้านการเลี้ยงโคนมทั้งประเทศพบว่า จำนวนโคนมและเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมระหว่างปี 2545-2554 มีแนวโน้มของอัตราการเลี้ยงโคนมเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยจำนวนโคนม ในปี 2554 ได้เพิ่มขึ้นจากปี 2553 จำนวน 31,087 ตัว เพิ่มขึ้นคิดเป็น 5.87% ส่วนจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในปี 2554 ได้เพิ่มขึ้นจากปี 2553 จำนวน 529 ครัวเรือน คิดเป็น 2.63 % และจำนวนการเลี้ยงโคนมเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากปี 2553 เพิ่มขึ้น 1 ตัวต่อครัวเรือน ดังตารางและกราฟที่ 1 (กรมปศุสัตว์, 2554)

ตารางที่ 1 จำนวนโคนมและเกษตรกรผู้เลี้ยงระหว่างปี 2545-2554

ปี	โคนม (ตัว)		เกษตรกร (ตัว)		เฉลี่ยต่อครัวเรือน (ตัว)
	จำนวน	% (เพิ่ม/ลด)	เกษตรกร	% (เพิ่ม/ลด)	
2545	358,440	-	17,893	-	20.03
2546	380,203	6.07	20,101	12.34	18.91
2547	408,350	7.40	23,439	16.61	17.42
2548	478,836	17.26	23,374	-0.28	20.49
2549	412,804	-13.79	20,568	-12.00	20.07
2550	489,593	18.60	21,230	3.22	23.06
2551	469,937	-4.01	19,214	-9.50	24.46
2552	483,899	2.97	17,837	-7.17	27.13
2553	529,572	9.44	20,116	12.78	26.33
2554	560,659	5.87	20,645	2.63	27.16

กราฟที่ 1 แสดงจำนวนโคนมและเกษตรกรผู้เลี้ยงระหว่างปี 2545-2554

2. ข้อมูลพื้นฐานด้านการเลี้ยงโคนมของประเทศไทยในปี 2554

ในปี 2554 ประเทศไทยมีจำนวนโคนมทั้งหมด 560,659 ตัว เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำนวน 20,645 ครัวเรือน เมื่อพิจารณาการเลี้ยงโคนมรายเขตพบว่า ในพื้นที่เขต 7 มีจำนวนโคนมมากที่สุด โดยมีจำนวน 173,289 ตัว คิดเป็น 30.91% รองลงมาคือในพื้นที่เขต 1 และเขต 3 ตามลำดับ แต่หากพิจารณาราย จังหวัดพบว่า จังหวัดที่มีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด คือ จังหวัดสระบุรี มีโคนมจำนวน 104,372 ตัว คิดเป็น 18.62% รองลงมาคือ จังหวัดนครราชสีมา ลพบุรี ตามลำดับ

สำหรับการเลี้ยงโคนมในพื้นที่เขต 9 พบว่าจังหวัดพัทลุงมีการเลี้ยงโคนมมากที่สุด โดยมีจำนวนโคนมทั้งหมด 2,415 ตัว คิดเป็น 0.43% ของโคนมทั้งประเทศ แยกเป็นโคนมเพศผู้จำนวน 102 ตัว คิดเป็น 0.49% โคนมเพศเมียจำนวน 2,313 ตัว คิดเป็น 0.43 % โดยโคนมเพศเมียประกอบไปด้วยแรกเกิดถึง 1 ปี จำนวน 519 ตัว โคอายุ 1 ปี ถึงตั้งท้องแรกจำนวน 613 ตัว โคกำลังรีดนมจำนวน 896 ตัว และโคแห้งนมจำนวน 285 ตัว นอกจากนี้จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดที่มีความด้านการผลิตที่สำคัญ เนื่องจาก มีโรงงาน UHT ที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ โดยมีกำลังการผลิตนมพร้อมดื่มทั้งพาสเจอร์ไรซ์และยูเอชทีประมาณ 96 ตัน/วัน นับว่าเป็นโอกาสที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในการเพิ่มจำนวนการเลี้ยงโคนม ส่งผลให้เกิดรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

1. ข้อมูลพื้นฐาน

สหกรณ์โคนมพัทลุงจำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 35/1 หมู่ที่ 1 ถนนพัทลุง - ตรัง ตำบลนาท่อม อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ในปี 2525 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมปศุสัตว์ในการจัดหาแม่พันธุ์โคนมมา มอบให้เกษตรกรจำนวน 147 ตัว และงบประมาณสนับสนุน จำนวนเงิน 4 ล้านบาท เพื่อสร้าง โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์นมของสหกรณ์กำลังการผลิต 3 ตัน/วัน เกษตรกรเดิมที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมพัทลุงจำนวน สมาชิกเริ่มต้น 56 ราย ดำเนินการเลี้ยงโคนมผลิตนํ้านมดิบได้ 450 กิโลกรัม/วัน และทำธุรกิจรวบรวมนํ้านมดิบนำมาแปรรูปนมพาสเจอร์ไรซ์จำหน่ายในพื้นที่ กิจการของสหกรณ์เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับในปัจจุบันมีสมาชิก 232 คน ส่วนที่เลี้ยงโคนมและส่งนํ้านมดิบ ณ วันที่ 17 มีนาคม 2555 จำนวน 110 ราย มีจำนวนโคนมทั้งหมด 2,770 ตัว มีศูนย์รวบรวมนํ้านมดิบมาตรฐาน GMP รวบรวมนํ้านมดิบได้กว่า 50 ตัน/วัน มีโรงงานแปรรูปนํ้านมดิบยูเอชที กำลังการผลิต 8 ตัน/ชั่วโมง ความสามารถผลิต 64 ตัน/วัน และพาสเจอร์ไรซ์ กำลังการผลิต 4 ตัน/ชั่วโมง ความสามารถผลิต 32 ตัน/วัน และโรงงานผลิตอาหารชั้น กำลังการผลิต 6 ตัน/ชั่วโมง ผลิต 16 ตัน/วัน

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ได้ดำเนินธุรกิจต่าง ๆ รวมจำนวน 5 ด้าน

- 1) ธุรกิจการจัดหาสินค้าจำหน่ายแก่สมาชิก เช่น วัสดุอุปกรณ์การเกษตรเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม และเวชภัณฑ์
- 2) ธุรกิจการรวบรวมนํ้านมดิบจากสมาชิกผู้เลี้ยงโคนม
- 3) ธุรกิจการแปรรูปและจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมโรงเรียนและนมพาณิชย์ โดยมีตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างยกเว้นจังหวัดสตูล
- 4) ธุรกิจการให้บริการและส่งเสริมการเกษตร เช่น บริการผสมเทียม ดูแลสุขภาพ ส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนม โดยสหกรณ์มีอัตราเจ้าหน้าที่ผสมเทียม 4 อัตรา นักสัตวบาล 1 อัตรา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมโคนม 4 อัตรา

5) ธุรกิจด้านสินเชื่อแก่สมาชิก โดยให้กู้เงินสำหรับการดำเนินธุรกิจในอัตราดอกเบี้ยต่ำ
6) ธุรกิจการผลิตและจำหน่ายอาหารสัตว์ โดยผลิตอาหารชั้นสำหรับโคนมตั้งแต่ลูกโค-แม่โครีดนม ชนิดผงและเม็ด เปอร์เซนต์โปรตีน 14-21 % จำหน่ายให้สมาชิกในราคาต่ำกว่าท้องตลาด
ผลการดำเนินการของสหกรณ์ ณ วันสิ้นปีบัญชี 30 มิถุนายน 2554 ทรัพย์สินรวม 399.944 ล้านบาท กำไรสุทธิ 20.456 ล้านบาท

3. ศักยภาพของสหกรณ์

สหกรณ์โคนมพัทลุงจำกัด เป็นสหกรณ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล โรงงานแปรรูปนม (GMP) จากสำนักงาน คณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงสาธารณสุข และ ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ (GMP) จากกรมปศุสัตว์ เป็นสหกรณ์โคนมที่ใหญ่ที่สุดแห่งเดียวในภาคใต้ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งในปัจจุบันมีกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จำนวน 6 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมลำป่า สมาชิก 36 ราย โคนม 1,178 ตัว น้ำนมดิบ 5,321 กิโลกรัม/วัน
- 2) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมป่าพะยอม สมาชิก 22 ราย โคนม 607 ตัว น้ำนมดิบ 2,806 กิโลกรัม/วัน
- 3) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมท่าแค สมาชิก 26 ราย โคนม 459 ตัว น้ำนมดิบ 2,190 กิโลกรัม/วัน
- 4) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมเขาชัยสน สมาชิก 5 ราย โคนม 87 ตัว น้ำนมดิบ 563 กิโลกรัม/วัน
- 5) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมบางแก้ว สมาชิก 3 ราย โคนม 21 ตัว น้ำนมดิบส่งรวมกับกลุ่มเขาชัยสน
- 6) กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมท่ามิหรำ สมาชิก 18 ราย โคนม 418 ตัว น้ำนมดิบ 2,014 กิโลกรัม/วัน

จำนวนสมาชิกทั้งหมด 110 ราย ปริมาณน้ำนมดิบที่รวบรวม 12.894 ตัน/วัน ราคาน้ำนมดิบรับซื้อหน้าโรงงาน 18.50 บาท/กก.

4. ประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร

- แม่โคนม 1,746 ตัว (คิดเป็น 63 % ของฝูงโคนม)
- แม่โครีดนม 1,379 ตัว (คิดเป็น 50 % ของฝูงและ 79 % ของแม่โค)
- แม่โคทราย 367 ตัว (คิดเป็น 21 % ของแม่โคนม)
- โคทดแทน 1,024 ตัว (คิดเป็น 37 % ของฝูงโคนม)
- โคสาว 370 ตัว (คิดเป็น 36 % ของฝูงโคทดแทน)
- ลูกโค-โครุ่น 654 ตัว (คิดเป็น 64 % ของฝูงโคทดแทน)

แม่โครีดนมทั้งหมดสามารถผลิตนมได้ 12,894 กิโลกรัม/วัน เฉลี่ย 9.35 กิโลกรัม/ตัว/วัน ประสิทธิภาพการผลิตนม 3,412 กิโลกรัม/รอบการผลิต โดยมีลักษณะของการจัดการฟาร์มของเกษตรกรมีการเลี้ยงแบบขังคอกแบบยืนโรง มีบริเวณไว้สำหรับให้โคเดินออกกำลังกายบางส่วน โดยไม่ปล่อยให้โคออกไปภายนอกพื้นที่ เกษตรกรตัดหญ้าหรือนำอาหารหยาบให้โคกิน ในช่วงขาดแคลนหญ้าหรือไม่สามารถตัดได้จะใช้ฟางข้าวซึ่งซื้อมาจากภายในพื้นที่เพราะจังหวัดพัทลุงมีพื้นที่การปลูกข้าวมากที่สุดในภาคใต้ ส่วนพื้นที่ปลูกหญ้าประมาณรายละ 5-10 ไร่หญ้าที่ปลูกพันธุ์พริแคทุ้ม อะตราตัม เนเปียร์ เนเปียร์ปากช่อง และหญ้าขน การจัดการรีดนมใช้เครื่องรีดนม รีดนมส่งศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ 2 ครั้ง/วัน ในตอนเช้าตรู่และช่วงบ่าย โดยรีดนมใส่ถังนมขนาดเล็กและมีรถขนส่งรวบรวมรับส่งน้ำนมดิบสู่ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

ในส่วนของโรงงานแปรรูปนมของ สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด เป็น โรงงานแปรรูป ผลิตภัณฑ์นม ทั้ง Pasteurize และ UHT ทำสัญญาข้อตกลงการรับซื้อน้ำนมดิบ (MoU) กับแหล่งน้ำนมดิบ จำนวน 38.6 ตัน/วัน ดังนี้

สมาชิกสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด	12.9	ตัน/วัน
สหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด	15.7	ตัน/วัน
สหกรณ์โคนมบ้านเนินดินแดง จำกัด	5	ตัน/วัน
สหกรณ์โคนมชะอำ-ห้วยทราย จำกัด	5	ตัน/วัน

โดยนำนมดิบที่นำมาผลิต ผลิตภัณฑ์ นมทั้งในส่วนของตลาดนมโรงเรียนตามโครงการ อาหารเสริม (นม) ในสัดส่วน 80 % และตลาดนมพาณิชย์ 20 % โดยปกติในช่วงเปิดภาคเรียนจะผลิตนม Pasteurize สำหรับตลาดนมโรงเรียนและพาณิชย์ ส่วนในวันหยุดจะผลิตนมยูเอชที และในช่วงปิดภาคเรียนส่วนใหญ่จะผลิตนมโรงเรียนยูเอชทีโดยที่ส่วนหนึ่งจะผลิตนมพาสเจอร์ไรซ์สำหรับตลาดพาณิชย์ นมที่ผลิตได้จะส่งจำหน่ายในพื้นที่จังหวัดพัทลุง และจังหวัดใกล้เคียงในภาคใต้ เช่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง สงขลา ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

สำหรับผลิตภัณฑ์นมของสหกรณ์โคนมพัทลุงจำกัด ประกอบด้วย นม Pasteurize และ UHT รสจืดสำหรับนมโรงเรียนและพาสเจอร์ไรซ์บรรจุลงภายใต้ชื่อของสหกรณ์โคนมพัทลุงจำกัด ผลิตนมจืด และปรุงแต่งรสชาติต่างๆ เช่น รสหวาน ช็อคโกแลต กาแฟ สตอเบอร์รี่ และนมเปรี้ยวรสผลไม้ต่างๆ และส่วนหนึ่งได้นำมาผลิตไอศกรีมจำหน่ายอีกด้วยโดยในปัจจุบันปริมาณน้ำนมดิบที่ผลิตได้ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ยังไม่เพียงพอ กับความต้องการบริโภคในพื้นที่และไม่เพียงพอสำหรับป้อนโรงงานผลิตนมของสหกรณ์โคนมพัทลุงจำกัด จึงต้องรับนมบางส่วนจากสหกรณ์โคนมบางสะพาน จำกัด และสหกรณ์โคนมบ้านเนินดินแดง และสหกรณ์โคนมชะอำ-ห้วยทราย จากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี นำน้ำนมดิบบรรจุทุกใส่รถยนต์บรรทุกติดตั้งระบบคลุ่ลิ่งแทงค์เพื่อขนส่งมายังจังหวัดพัทลุงเพื่อป้อนกระบวนการผลิตของโรงงานแปรรูปนม

สรุปผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำนม ประจำเดือนตุลาคม 2555 ของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด

สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ได้สรุปผลการตรวจคุณภาพน้ำนมของ ศวพ. 7 แห่ง ศูนย์วิจัยการผสมเทียมสระบุรี และ ส.ต.ส. ในเดือนตุลาคม 2555 (21 กันยายน ถึง 20 ตุลาคม) ตัวอย่างจาก 35 จังหวัด (ปศุสัตว์เขต 1-9) ของสหกรณ์ฯ และศูนย์รับน้ำนมดิบ 112 แห่ง รวมเป็นตัวอย่างนมรวมสหกรณ์และศูนย์รับน้ำนมดิบ 228 ตัวอย่าง นมรวมฟาร์ม 16,809 ตัวอย่าง และนมโครายตัว 441 ตัวอย่าง รวมทั้งประเทศ 16,809 ตัวอย่าง โดยสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด มีจำนวนนมรวมสหกรณ์/ศูนย์ฯ จำนวน 1 ตัวอย่าง และนมโครายฟาร์ม 190 ตัวอย่าง รวม 191 ตัวอย่าง ซึ่งมีผลการรายงานดังนี้

1. ส่วนประกอบน้ำนม

ค่าเฉลี่ยส่วนประกอบน้ำนม ทั้งประเทศ ผ่านมาตรฐานทุกค่า โดยไขมันมีค่า 3.95 % โปรตีนมีค่า 3.08% เนื่อนมไม่รวมมันเนย มีค่า 8.44% และเนื่อนมทั้งหมด มีค่า 12.40%

สำหรับในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 9 คือ สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด มี ค่าเฉลี่ยส่วนประกอบน้ำนมผ่านมาตรฐานทุกค่า เมื่อพิจารณาค่าสัดส่วนไขมันต่อโปรตีนพบว่าตัวอย่างมีค่าสัดส่วนไขมันต่อโปรตีนอยู่ในช่วง 1.26-1.50 แสดงว่าแม่โคขาดพลังงานในช่วงให้นมสูง

2. โซมาติกเซลล์

ค่าเฉลี่ยทั้งประเทศมีค่า 598,000 เซลล์ต่อมิลลิลิตร ซึ่งสูงเกินมาตรฐาน และ สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด มีค่าเฉลี่ยโซมาติกเซลล์ผ่านมาตรฐาน

3. จุดเยือกแข็ง

ร้อยละ 59 ของตัวอย่างทั้งหมดผ่านมาตรฐาน คือมีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ - 0.520 องศาเซลเซียส ร้อยละ 41 ของตัวอย่างทั้งหมด มีค่ามากกว่า - 0.520 องศาเซลเซียส

4. จำนวนจุลินทรีย์

ทั้งประเทศ ค่าเฉลี่ยจุลินทรีย์ทั้งหมด ค่าเฉลี่ยจุลินทรีย์ทนร้อน และค่าเฉลี่ยจุลินทรีย์กลุ่มโคไลฟอร์ม มีค่าสูงเกินมาตรฐาน โดยมี

- ค่าเฉลี่ยจุลินทรีย์ทั้งหมด 1,357,295 โคโลนีต่อมิลลิลิตร
- ค่าเฉลี่ยจุลินทรีย์ทนร้อน 1,650 โคโลนีต่อมิลลิลิตร
- ค่าเฉลี่ยจุลินทรีย์กลุ่มโคไลฟอร์ม 27,696 โคโลนีต่อมิลลิลิตร

สำหรับสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ไม่มีข้อมูลตรวจนับจำนวนจุลินทรีย์

5. รีดักชั่นเทสต์

ทั้งประเทศ ตัวอย่างร้อยละ 72 ของตัวอย่างทั้งหมดผ่านมาตรฐานรีซาซูริน แต่ผ่านมาตรฐาน เมธีลินบลูร้อยละ 42 ของตัวอย่างทั้งหมด

สำหรับสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด ไม่มีข้อมูลตรวจนับจำนวนจุลินทรีย์

จากแบบรายงานผลการวิเคราะห์นํ้านมดิบของศูนย์วิจัยการสัตวแพทย์ภาคใต้ ประจำเดือนตุลาคม 2555 พบว่าค่าเฉลี่ยส่วนประกอบนํ้านมของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จำแนกเป็นรายศูนย์รวมนมทั้ง 5 ศูนย์ มีค่าเฉลี่ยดังนี้

ชื่อศูนย์รวมนม	%fat	%protein	%lactose	%SNF	%TS	SCC(Cells*1000)
ศูนย์รวมนมเขาชัยสน	4.31	3.32	4.53	8.54	12.86	513.75
ศูนย์รวมนมป่าพะยอม	4.61	3.23	4.56	8.49	13.10	415.77
ศูนย์รวมนมท่าแค	4.09	3.19	4.59	8.48	12.57	323.97
ศูนย์รวมนมท่ามิหรำ	4.38	3.24	4.39	8.27	12.65	352.25
ศูนย์รวมนมลำปำ	4.42	3.22	4.52	8.44	12.86	385.18
ค่าเฉลี่ยศูนย์รวมนม	4.36	3.24	4.52	8.44	12.81	398.18

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การเลี้ยงโคนมในพื้นที่เขต 9 หรือภาคใต้ตอนล่าง โดยวิเคราะห์จุด
แข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม

1. จุดแข็ง (Strengths)

- 1) เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปีทุกฤดูกาล และมีเสถียรภาพด้านราคา มีผลตอบแทนสูง เมื่อเทียบกับอาชีพทางการเกษตรอื่นๆ
- 2) เกษตรกรมีพันธกิจที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสามารถขยายกำลังการผลิตได้ด้วยตนเองภายในฟาร์ม
- 3) มีการรวมตัวกันเป็นองค์กรเกษตรกรที่เข้มแข็ง และมีโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์นมและมีการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจร
- 4) ด้านการตลาดผู้บริโภคมีแนวโน้มการบริโภคนมมากขึ้น
- 5) แหล่งผลิตโคนมในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างมีน้อย ผลผลิตที่ได้จึงเป็นที่ต้องการของตลาดสูง ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ภาคใต้
- 6) ภาครัฐให้การสนับสนุน ทั้งทางด้านนโยบาย การตลาด การบริการต่าง เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม บริการน้ำเชื้อโคพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูง และบริการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

- 1) การผลิตของเกษตรกรขาดการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพทำให้ต้นทุนการผลิตสูง และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ
- 2) พื้นที่จัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์ลดลง เกษตรกรนำพื้นที่ไปปลูกพืชพืชเศรษฐกิจที่มีราคาดี เช่น ยางพารา ข้าว ปาล์มน้ำมัน
- 3) มีการผันผวนด้านราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ เนื่องจากไกลจากแหล่งผลิตวัตถุดิบและมีต้นทุนค่าขนส่ง
- 4) เกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรายย่อย ขาดเงินทุนในการพัฒนาฟาร์ม
- 5) การจัดการฟาร์มของเกษตรกรยังไม่เข้าสู่ระบบมาตรฐาน ทำให้มีปัญหาด้านการเลี้ยงและการจัดการด้านสุขภาพ และระบบสืบพันธุ์ ต้นทุนในการดูแลรักษาสุขภาพโคนมสูง
- 6) ระบบข้อมูลโคนมยังไม่เป็นระบบเดียวกัน และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต และการจัดการด้านอื่นๆ ได้น้อย
- 7) เกษตรกรรุ่นใหม่ หรือเกษตรกรผู้สืบทอดอาชีพการเลี้ยงโคนมมีจำนวนน้อย ขาดแคลนแรงงานในอาชีพการเลี้ยงโคนม

3. โอกาส (Opportunities)

- 1) ความต้องการผลิตภัณฑ์นมแปรรูปที่สูง และการแข่งขันน้อย ผลผลิตยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในพื้นที่ภาคใต้
- 2) นโยบายภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น โครงการอาหารเสริมนม(โรงเรียน)
- 3) นมเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ผู้บริโภคสามารถบริโภคได้ทุกศาสนา ทุกอาชีพ
- 4) ปัจจัยและวัตถุดิบในพื้นที่ภาคใต้มีความหลากหลาย และสามารถนำไปเป็นอาหารโคนมได้ตลอดทั้งปี

4. ภัยคุกคาม (Threats)

- 1) ผลกระทบด้านลบจากการแข่งขันจากเครื่องดื่มชนิดอื่นๆ และนมแปรรูปจากนอกพื้นที่เข้ามาจำหน่าย
- 2) ขาดการนำผลงานวิจัยและเทคโนโลยีการผลิตไปใช้ในระดับฟาร์มของเกษตรกร
- 3) การเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศที่มีศักยภาพการเลี้ยงโคนม
- 4) การขนส่งนมไปจำหน่ายในบางพื้นที่ไม่ปลอดภัย ส่งผลกระทบต่อการขยายตลาดนม

กรอบยุทธศาสตร์พัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นม ปี 2555 – 2559

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเลี้ยงโคนมในพื้นที่เขต 9 ทั้งในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และผลที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. วิสัยทัศน์

“เกษตรกรโคนมเข้มแข็งและยั่งยืน ”

2. พันธกิจ

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบทั้งปริมาณและคุณภาพ
- 2) ลดต้นทุนการเลี้ยงโคนม
- 3) วิจัยและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงโคนมให้แก่เกษตรกร
- 4) ส่งเสริมการบริโภคนมและผลิตภัณฑ์นม
- 5) พัฒนาระบบข้อมูลโคนมเป็นระบบฐานข้อมูลเดียวกัน

3. วัตถุประสงค์

- 1) พัฒนาศักยภาพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรให้เข้มแข็งและยั่งยืน
- 2) เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพน้ำนมดิบของเกษตรกร
- 3) สร้างโอกาสจำหน่ายนมและผลิตภัณฑ์นมที่มีคุณภาพ

4. เป้าหมาย

- 1) ถ่ายทอดเทคโนโลยีพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทุกราย
- 2) น้ำนมดิบมีคุณภาพและผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80%
- 3) สร้างความมั่นคงและลดต้นทุนการผลิตด้านอาหารสัตว์ 10%
- 4) ปริมาณน้ำนมดิบต่อตัว/วัน เพิ่มขึ้น
- 5) อัตราการบริโภคนมเพิ่มขึ้น 10%
- 6) เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมนมในภาคใต้

5. ประเด็นยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นมของพื้นที่เขต 9 เป็น 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ ที่ 1 วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

ยุทธศาสตร์ ที่ 2 พัฒนาและเพิ่มศักยภาพการผลิตน้ำนมดิบของเกษตรกร

ยุทธศาสตร์ ที่ 3 ส่งเสริมการบริโภคนมและผลิตภัณฑ์นม

ยุทธศาสตร์ ที่ 2 สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเกษตรกรโคนมและผลิตภัณฑ์นม

6. กลยุทธ์

ด้านการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้การเลี้ยงโคนมให้กับเกษตรกร

- 1) เพื่อพัฒนาระบบสุขศาสตร์และสุขอนามัยโคนมในระดับฟาร์ม
- 2) สร้างระบบจัดการฟาร์มโคนมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3) สร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดการอาหารสัตว์ที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบ
- 4) สร้างความมั่นคงและสืบทอดอาชีพการเลี้ยงโคนม

ด้านการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการผลิตน้ำนมโคของเกษตรกร

- 1) พัฒนาการจัดการสายพันธุ์และการผสมเทียมโค
- 2) รวมกลุ่มเพื่อผลิตอาหารหยาบคุณภาพเพื่อจำหน่ายแก่เกษตรกรโคนม
- 3) การจัดการพืชอาหารสัตว์ให้เหมาะสมและเพียงพอ

ด้านการส่งเสริมการบริโภคนมและผลิตภัณฑ์นมเพื่อการแข่งขัน

- 1) การเพิ่มการบริโภคผลิตภัณฑ์นม
- 2) กำกับดูแลคุณภาพและความปลอดภัยผลิตภัณฑ์นม
- 3) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์นมที่ผลิตจากน้ำนมโคในพื้นที่
- 4) กำกับดูแลมาตรฐานการผลิตและการจัดการขนส่งผลิตภัณฑ์ของโรงงานแปรรูป

ด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรโคนมและผลิตภัณฑ์นม

- 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเกษตรกรโคนม
- 2) พัฒนาและจัดการศูนย์ข้อมูลโคนม
- 3) จัดตั้งกองทุนพัฒนาโคนม

7. ตัวชี้วัด

- 1) ถ่ายทอดเทคโนโลยี พัฒนาการองค์ความรู้ ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
- 2) ร้อยละของเกษตรกรมีการบริหารจัดการฟาร์มโคนมเข้าสู่มาตรฐานการผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม(GAP) เพิ่มขึ้น
- 3) ร้อยละของปริมาณน้ำนมที่ถูกนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น
- 4) ร้อยละของอัตราการบริโภคนมเพิ่มขึ้น

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) น้ำนมโคมีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้
- 2) เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง มีการผลิตที่มีคุณภาพ คู่મต่อการลงทุน
- 3) มีการบริโภคนมเพิ่มขึ้น
- 4) น้ำนมที่เกษตรกรได้เสถียรภาพราคาและตลาดรองรับได้ทั้งปี
- 5) เป็นศูนย์กลางการผลิตนมของภาคใต้